

Nr 17.

Ankom till Riksdagens kansli den 28 mars 1911 kl. 5 e. m.

Betänkande, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition angående förändring af tullsatserna å socker samt om ändrad lydelse af § 13 i förordningen med tulltaxa för inkommande varor den 4 juli 1910, dels ock väckt motion om ändrad lydelse af 28 § i gällande förordning angående beskattning af socker.

Genom en den 17 nästlidna februari dagtecknad proposition, nr 92, hvilken hänvisats till bevillningsutskottets behandling, har Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen besluta,

dels att tullsatserna å nedannämnda slag af socker skola från och med den 1 januari 1912 utgöra följande belopp för kilogram, nämligen:
å socker, raffineradt, alla slag, såsom topp-, kandi- och kak- samt krossadt eller pulveriseradt socker, 14,5 öre;

å socker, oraffineradt, till färgen icke mörkare än nr 18 af den i världshandeln gällande holländska standard, likaledes 14,5 öre;

å socker, oraffineradt, till färgen mörkare än samma standardnummer, äfven om varan inkommer i upplöst eller flytande tillstånd, 9,5 öre;

dels att den i § 13 i förordningen med tulltaxa för inkommande varor den 4 juli 1910 under vissa villkor medgifna restitution af tullmedlen vid utförsel sjöledes från stapelstad af raffineradt socker, topp-, kandi- och kak-, hvilket tillverkats inom riket af utländskt råämne, skall

Bihang till Riksd. prot. 1911. 5 Saml. 1 Afd. 17 Häft. (Nr 17.) 1

utgå från och med den 1 januari 1912 med 10,5 öre för kilogram sådant socker.

Enligt ofvan omförmälda statsrådsprotokoll har chefen för finansdepartementet vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t anfört följande:

»I anledning af särskilda nådiga propositioner den 13 januari 1908 har samma års Riksdag dels antagit förordning angående ändrad lydelse af 1 § i förordningen den 11 oktober 1907 angående beskattning af socker, enligt hvilken sålunda antagna nya förordning — bortsett från det socker, som tillverkas vid vissa råsockerfabriker i Östergötland och Västergötland samt på Öland och utlämnas till fritt bruk antingen omedelbart från samma fabriker eller från visst raffinaderi, hvarom särskild bestämmelse af Riksdagen antogs — för allt socker, som inom landet tillverkades eller dit infördes, skulle vid sockrets utlämnande till fritt bruk erläggas skatt med 16 öre för hvarje kilogram, dock att skatten skulle utgöra intill 1911 års utgång endast 15 öre och därefter intill 1912 års utgång 15,5 öre, allt för ett kilogram räknadt;

dels ock beslutat,

ej mindre att tullsatserna å nedannämnda slag af socker skulle utgöra följande belopp, nämligen:

å socker, raffineradt, alla slag, såsom topp-, kandi- och kak- samt krossadt eller pulveriseradt socker, 15 öre för kilogram,

å socker, oraffineradt, till färgen icke mörkare än nr 18 af den i världshandeln gällande holländska standard, likaledes 15 öre för kilogram,

å socker, oraffineradt, till färgen mörkare än samma standardnummer, äfven om varan inkomme i upplöst eller flytande tillstånd, 10 öre för kilogram,

än äfven att den i § 9 i underrättelser om hvad vid tulltaxans tillämpning iakttagas bör under vissa villkor medgifna restitution af tullmedlen vid utförsel sjöledes från stapelstad af raffineradt socker, topp-, kandi- och kak-, hvilket tillverkats inom riket af utländskt råämne, skulle utgå med 11 öre för kilogram sådant socker.

I öfverensstämmelse med detta Riksdagens beslut hafva i särskilda författningar den 23 juli 1908 bestämmelser i ämnet blifvit utfärdade.

Den skrifvelse, genom hvilken Riksdagen meddelade sitt omförmälda beslut, innehåller, bland annat, följande.

Beträffande tullsatserna hade Kungl. Maj:t föreslagit, att tullen för raffineradt socker och därmed likställt slag af råsocker måtte ned sättas från nuvarande 17 öre till 14 öre för kilogram samt för annat råsocker från 11,75 öre till 10 öre för kilogram. Inom Riksdagen hade

vidare af enskild motionär föreslagits, att tullen för sistnämnda slag af råsocker måtte i stället bestämmas till 9 öre för kilogram.

Riksdagen funne det vara riktigt, att skatteförhöjningen förbundes med en till hvarje tid motsvarande nedsättning af tullsatserna och att alltså tullen å raffineradt socker från och med den 1 januari 1909 nedsattes med 2 öre eller till 15 öre för kilogram. Då enligt Riksdagens beslut skatten skulle ytterligare höjas den 1 januari 1912 med 0,5 öre, och den 1 januari 1913 med likaledes 0,5 öre, borde äfven samtidigt vidtagas en motsvarande sänkning af raffinadtullen till respektive 14,5 öre och 14 öre för kilogram.

I fråga om förhållandet mellan tullen å raffinad och tullen å råsocker ansåge Riksdagen i likhet med nyssnämnda motionär, att någon rubbning uti hvad som i detta afseende beslöts vid 1905 års Riksdag icke borde ske. Då raffinadtullen komme att sänkas, på sätt ofvan blifvit nämndt, skulle alltså råsockertullen den 1 januari 1909 nedsättas till 10 öre för kilogram, hvarjämte en nedsättning med 0,5 öre hvarje gång borde äga rum den 1 januari 1912 och den 1 januari 1913; och hade Riksdagen vidare förutsatt, att Riksdagen komme att i sinom tid på Kungl. Maj:ts framställning därom fatta beslut.

I fråga om ändring af § 9 tulltaxeunderrättelserna, ansåge Riksdagen, då råsockertullen jämväl af Riksdagen bestämts till 10 öre för kilogram, att nedsättning af restitutionsbeloppet till 11 öre för kilogram utfördt raffineradt socker likaledes borde tillämpas från ingången af år 1909. Emellertid borde naturligtvis i sammanhang med blifvande ytterligare nedsättning af råsockertullen tagas under ompröfning, i hvad mån, utöfver hvad nu bestämts, jämkning i restitutionsbeloppet borde vidtagas.

Uti infordradt gemensamt underdånigt utlåtande den 9 februari 1911 rörande den jämkning i berörda restitutionsbelopp, som kunde betingas af ytterligare nedsättning af råsockertullen, hafva generaltullstyrelsen och kontrollstyrelsen anført, bland annat.

Ifrågavarande restitutionsbelopp, 11 öre för kilogram utfördt raffineradt socker, hade fastställts enligt sådan beräkning, att råsockertullen, 10 öre, multiplicerats med talet $\frac{100}{90,9}$, på sätt framginge af ett departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet vid nådig proposition till Riksdagen (nr 10) år 1908.

Enligt Riksdagens skrifvelse nr 49 år 1908 förutsattes, att råsockertullen skulle sänkas med $\frac{1}{2}$ öre från och med år 1912 och med ytterligare $\frac{1}{2}$ öre från och med år 1913. Under år 1912 borde således

restitutionen komma att utgå med $\frac{100}{90,9} \times 9,5$ d. v. s. 10,451 öre och från och med år 1913 med $\frac{100}{90,9} \times 9$ d. v. s. 9,901 öre.

Utginge man åter från det af Brysselkonventionen antagna raffinadutbytet 91,5, blefve restitutionen under år 1912 10,382 öre och efter ingången af år 1913 9,836 öre.

På grund af hvad sålunda förekommit hemställde ämbetsverken, att sådan jämkning af ifrågavarande restitutionsbelopp måtte vidtagas, att detsamma, med ledning af den sänkning i råsockertullen, som torde böra äga rum, bestämdes för år 1912 till i afrundadt tal 10,5 öre och för tiden därefter till jämnt 10 öre.

Innan jag går att göra den hemstallan angående förändring af tullsatserna å socker och hvad därmed står i samband, hvilken betingad af hvad i ärendet förekommit, anser jag mig icke böra underlåta att fästa Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet därå, att, då det redan är känt, att skatten å socker kommer att höjas från och med den 1 januari 1912, man kunde befara, att anmälan af socker till beskattning dessförinnan skulle komma att göras i större omfattning, än af det ordinarie dagsbehovet påkallas, och att alltså staten skulle komma att gå förlustig beräknad inkomst af skatten. Det skulle under sådana förhållanden kunna sättas i fråga att vidtaga särskilda åtgärder till förekommande af ett sådant utnyttjande af situationen till statens skada. Då jag emellertid från svenska sockerfabriksaktiebolaget, som för närvarande är innehafvare af alla de sockerfabriker i riket, som äro berörda af ifrågavarande skatteförhöjning, fått mottaga en af bolagets styrelse beslutad förklaring, att bolaget har för afsikt att icke före 1911 års utgång till beskattning anmäla mera socker, än som motsvarar ordinarie dagsbehovet vid den tiden, finner jag anledning saknas att vidtaga några sådana åtgärder.»

Den i departementschefens anförande senast berörda frågan om hvad som bör åtgöras, för att staten vid nu förestående förhöjning af sockerskatten icke måtte gå förlustig någon del af beräknad inkomst af skatten, har jämväl behandlats i en inom Andra kammaren af herr *Waldén* väckt, till utskottet remitterad motion, nr 105, hvilken utskottet ansett sig böra upptaga till behandling i samband med föreliggande proposition.

I motionen hemställes, att Riksdagen för sin del ville besluta, att Kungl. Maj:ts nådiga förordning af den 11 oktober 1907 angående beskattning af socker måtte erhålla följande ändrade lydelse:

§ 28.

1. När socker skall uttagas från fabrik — — — — —
 — — — — — nederlag
 eller tullkammare.

2. Utlämnas socker till fritt bruk — — — — —
 biläggas kontrollhandlingarna.

3. Socker, som från fabrik blifvit uttaget till fritt bruk, får icke förvaras i magasin eller nederlag inom fabriken område.

4. Föres socker till annan fabrik, allmänt sockernederlag eller tullkammare, skall försändelsen ske under de villkor och bestämmelser, som meddelas af kontroll- och justeringsstyrelsen.

Till stöd för detta yrkande har motionären anfört följande:

»Vid 1908 års Riksdag beslöts, att skatten å raffineradt socker skulle höjas från 13 öre till 16 öre för hvarje kilogram. I Kungl. Maj:ts proposition härom föreslogs, att denna skattehöjning skulle träda i kraft från och med den dag, som af Kungl. Maj:t bestämdes. Detta förslag blef emellertid icke af Riksdagen i oförändradt skick antaget. I öfverensstämmelse med bevillningsutskottets utlåtande beslöt nämligen Riksdagen, att de nya skattesatserna på socker skulle tillämpas på så sätt, att skatten kom att utgöra 15 öre per kilogram från och med den 1 januari 1909 till och med 1911 års utgång samt intill 1912 års utgång 15,5 öre och därefter 16 öre för hvarje kilogram.

Genom detta Riksdagens beslut fastställdes således på förhand tiderna för de nya skattesatsernas ikraftträdande, hvarigenom man äfven beredde sockerfabrikanterna möjlighet att, omedelbart innan skatteförhöjningen skulle träda i kraft, för fritt bruk uttaga stora mängder raffineradt socker från fabriken för att slippa att betala den högre skattesatsen för detta socker. Genom en dylik åtgärd skulle således staten ej komma i åtnjutande af den högre skatteinkomsten i den utsträckning, som på förhand beräknats.

Riksdagen hade visserligen genom sitt beslut om sockerskattens successiva höjande visat en så stor hänsynsfullhet mot sockerindustrien, att man hade vågat hoppas, det intressenterna i denna industri ej på något illojalt sätt skulle komma att begagna sig af den ofvan påpekade möjligheten att genom en forcerad sockeruttagning frånhända staten betydande skattebelopp. Erfarenheten har emellertid visat, att socker-

fabrikanterna ingalunda låtit ett gynnsamt tillfälle gå sig ur händerna för att skaffa sig ökade inkomster på statens bekostnad. Då den första skatteökningen skulle träda i kraft den 1 januari 1909, visade det sig nämligen, att under december 1908 uttagits icke mindre än i rundt tal 34 miljoner kilogram socker till fritt bruk mot 8 miljoner kilogram under samma månad 1907, således 26 miljoner kilogram mera. Äfven under de närmast föregående månaderna under 1908 hade uttagits afsevärdt mera än under motsvarande månader föregående år. Då uttagningen af så stora mängder socker under senare delen af 1908 påtagligen icke betingades af någon nämnvärd konsumtionsökning, var anledningen till detta förfarande tydligen ingen annan än den, att man sluppe för detta socker erlægga den högre skattesats, som skulle erläggas efter den 1 januari 1909. Genom denna forcerade sockeruttagnin, hvilken man till det yttersta utnyttjade genom att i så hög grad som möjligt öka sockerfabrikationen under de sista månaderna af 1908, för-lorade staten minst $\frac{1}{2}$ miljon kronor i skatteinkomster, hvilka sockerfabrikanterna som biförtjänst stoppade i egna fickor och såsom tack för den hänsynsfullhet, Riksdagen visat dem vid sockerskattefrågans behandling 1908.

Särskildt anmärkningsvärdt är emellertid det sätt, på hvilket man vid vissa sockerfabriker gick till väga för att till fritt bruk kunna uttaga så mycket socker som möjligt strax innan skatteförhöjningen skulle träda i kraft. Under remissdebatten vid 1909 års riksdag upplyste sålunda en talare, att man vid en sockerfabrik gått till väga på det sättet, att i ett magasin, hvori förut endast sådant socker förvarats, som ännu ej uttagits till fritt bruk och sålunda legat under kronans lås, »uppsatts ett järnstängsel och sockerlagret öfverförts från den ena sidan af afstängningen till den andra. Sedan sockret kommit innanför detta järnstängsel, betraktades det af kontrollstyrelsen såsom varande utlämnadt till fritt bruk». På detta sätt förvarades vid denna fabrik vid slutet af 1908 omkring 2 miljoner kilogram socker. Dessa uppgifter hafva icke blifvit vederlagda, och man har antagligen gått tillväga på samma sätt vid åtskilliga andra fabriker. Och enligt nu gällande förordning, angående kontrollen öfver sockertillverkningen, torde kontrollmyndigheterna icke ha makt att förhindra detta tillvägagångssätt vid sockrets uttagande, något som äfven framhölls af statsrådet och chefen för finansdepartementet vid ofvannämnda remissdebatt i Andra kammaren.

Då emellertid sockerskatten den 1 januari 1912 skall höjas med $\frac{1}{2}$ öre per kilogram samt den 1 januari 1913 med ytterligare $\frac{1}{2}$ öre

och det är all anledning antaga, att sockerfabrikanterna vid dessa tillfällen komma att begagna sig af samma metod som förra gången, skattehöjning skulle inträda, för att återigen söka frånhända staten en beräknad och berättigad inkomst, synas starka skäl tala för att en förändring i gällande kontrollförordning vidtages i syfte att åtminstone i någon mån söka hindra att ett dylikt förfaringssätt återupprepas.

Detta torde enklast kunna ske på det sätt, att man i förordningen angående kontrollen öfver sockertillverkningen inför den bestämmelsen, att socker, som uttages till fritt bruk, ej får förvaras inom fabriken område. Några olägenheter för sockerfabrikerna torde genom en sådan bestämmelse ej komma att uppstå, då, enligt hvad jag har mig bekant, man under normala förhållanden från nederlagen endast uttager så mycket socker på en gång, som omedelbart utsändes i allmänna marknaden.

Genom en dylik bestämmelse kan man visserligen icke förhindra, att sockret uttages och upplägges i magasin utanför fabriken område, men då det för de flesta fabriker torde vara förenadt med rätt stora svårigheter att åtminstone i någon större utsträckning begagna sig af denna utväg, och det väl dessutom under för handen varande förhållanden torde vara rätt svårt att kunna åstadkomma något kraftigare direktiv i berörda afseende, anser jag den ofvan föreslagna ändringen i kontrollförordningen vara den mest lämpliga för att i någon mån hindra sockerfabrikanterna från att skaffa sig en oberättigad vinst på statens bekostnad.»

Riksdagen har år 1908, på sätt chefen för finansdepartementet i sitt ofvan anförda yttrande till statsrådsprotokollet erinrat, uttalat sig för sådan nedsättning af tullsatserna å socker från och med 1912 års ingång, som i nu föreliggande proposition föreslås, äfvensom förutsatt, att Riksdagen komme att i sinom tid på Kungl. Maj:ts framställning därom fatta beslut, hvarjämte Riksdagen, beträffande restitution för utfördt raffineradt socker, uttalat, att i sammanhang med framtida nedsättningar af råsockertullen borde tagas under ompröfning, i hvad mån, utöfver den år 1908 beslutade sänkningen af restitutionsbeloppet, ytterligare jämkning däri borde äga rum. Den af Kungl. Maj:t nu föreslagna sänkningen af berörda restitutionsbelopp grundar sig, enligt oförmälda anförande till statsrådsprotokollet, på en af generaltullstyrelsen och kontrollstyrelsen i gemensamt afgifvet utlåtande gjord beräkning.

Efter att sålunda hafva erinrat om hvad i ärendet förekommit, torde i hufvudfrågan utskottet kunna inskränka sig till att förorda bifall till Kungl. Maj:ts föreliggande förslag.

Utskottet.

Vidkommande härefter den fråga, som beröres i föreliggande motion äfvensom i departementschefens anförande till statsrådsprotokollet, finner äfven utskottet angeläget, att betryggande åtgärder vidtagas till förebyggande af att vid höjningar af sockerskatten staten går miste om en del af den med skattehöjningen afsedda ökade inkomsten, därigenom att under den lägre skattesatsens giltighetstid större kvantiteter socker anmälas till beskattning än som motsvara det ordinarie dagsbehofvet. Detta mål har motionären velat vinna genom ett tillägg till de bestämmelser i gällande sockerbeskattningsförordning, hvilka afse kontrollen.

Utskottet, som ansett sig böra inhämta sakkunnigt yttrande i denna fråga, har i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande i ämnet från kontrollstyrelsen, som, jämte erinran om den åtgärd, hvilken enligt hvad ofvan berörts nu blifvit af chefen för finansdepartementet vidtagen, tillika, med afseende å motionärens förmodan att den af honom föreslagna bestämmelsen icke skulle förorsaka sockerfabrikerna någon olägenhet, såsom sin mening uttalat, att det understundom skulle vålla stora svårigheter att bortföra sockret från fabriken omedelbart sedan det blifvit uttaget till fritt bruk. I sådant hänseende har styrelsen framhållit, att såväl på grund af särskildt under hösten ej sällan rätt betydligt försenade ångbåtslägenheter, som ock, vid sockrets försändande med järnväg, till följd af att vagnar ej alltid genast kunna erhållas, sockret ofta måste i förväg uppvägas för att ligga i beredskap i och för lastning. Då vidare den ifrågasatta nya bestämmelsen endast vid de undantagstillfällen, då skatteförhöjning ägde rum, skulle vara till någon nytta för statsverket, men samma mål, på sätt chefen för finansdepartementet angifvit, kunde nås på annat sätt, ansåge kontrollstyrelsen förslaget för närvarande ej böra föranleda till någon åtgärd.

Äfven om ordnandet af nu ifrågavarande angelägenhet genom ett tillägg i gällande sockerskattelagstiftning principiellt synes vara att föredraga, torde dock, i betraktande af hvad sålunda anförts, frågan icke kunna anses så utredd, att någon åtgärd från Riksdagens sida i motionens syfte nu skulle kunna förordas. Utskottet, som naturligen förutsätter, att äfven med hänsyn till den höjning af sockerskatten, som skall inträda den 1 januari 1913, åtgärder komma att vidtagas för tryggande af statens härmed förbundna skatteintresse, föreställer sig emellertid, att därvid från Kungl. Maj:ts sida kommer att ägnas närmare uppmärksamhet äfven åt de möjligheter, som kunna erbjuda sig för att oberoende af sockerfabriksaktiebolagets medverkan trygga stats-

verkets berättigade intresse i förevarande hänseende; och torde under sådana omständigheter motionärens förslag icke böra till vidare åtgärd föranleda.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

1) att Riksdagen måtte, med bifall till det i Kungl. Maj:ts föreliggande proposition framställda förslag, besluta,

dels att tullsatserna å nedannämnda slag af socker skola från och med den 1 januari 1912 utgöra följande belopp för kilogram, nämligen:

å socker, raffineradt, alla slag, såsom topp-, kandi- och kak- samt krossadt eller pulveriseradt socker, 14,5 öre;

å socker, oraffineradt, till färgen icke mörkare än nr 18 af den i världshandeln gällande holländska standard, likaledes 14,5 öre;

å socker, oraffineradt, till färgen mörkare än samma standardnummer, äfven om varan inkommer i upplöst eller flytande tillstånd, 9,5 öre;

dels ock att den i § 13 i förordningen med tull-taxa för inkommande varor den 4 juli 1910 under vissa villkor medgifna restitution af tullmedlen vid utförsel sjöledes från stapelstad af raffineradt socker, topp-, kandi- och kak-, hvilket tillverkats inom riket af utländskt råämne, skall utgå från och med den 1 januari 1912 med 10,5 öre för kilogram sådant socker;

2) att herr Waldéns motion, II: 105, om ändrad lydelse af 28 § i gällande förordning angående beskattning af socker, icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 28 mars 1911.

På bevillningsutskottets vägnar:

ALEXIS HAMMARSTRÖM.

Herrar friherre *Trolle* och *Bromée* i Billsta hafva anhållit få an-tecknad, att de icke deltagit i utskottets beslut angående detta ärende.